

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ЯК РЕСУРСУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
04 квітня 2025 року**

ОДЕСА

УДК: 159.953:37.015.3:005.963

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

Соловейчук Олена Максимівна – фахівець Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №14 від 24 квітня 2025 р.)*

Рецензенти:

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Осіпова Тетяна Юріївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Університету Ушинського

Розвиток креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості: психолого-педагогічні аспекти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 511 с.

До збірника увійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю, присвяченої різним психолого-педагогічним аспектам інноваційного потенціалу особистості, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, розвитку креативного мислення під час підготовки здобувачів у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів розвитку креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

© Університет Ушинського

знайти вихід зі складних ситуацій, відновити соціальні зв'язки та покращити якість життя. Креативність у роботі з дітьми вулиці є не просто методом залучення, а важливим інструментом соціалізації, навчання, психологічної підтримки та реабілітації. Використання творчих підходів дозволяє побудувати довірливі стосунки, допомагає дітям розкрити свої можливості, формує необхідні життєві навички та мотивує до позитивних змін. Завдяки креативності процес допомоги дітям вулиці стає не лише ефективним, а й наповненим радістю, натхненням і вірою у краще майбутнє.

Список використаних джерел:

1. Григоренко Г., Погрібняк Н. Створення предметно-ігрового середовища. Дошк. Виховання. 2019, №2, с11-17.
2. Леонова В. І. Методичні рекомендації до проведення практичних занять, організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Вулична соціальна робота» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня IV року навчання спеціальності 231 «Соціальна робота», Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2022. 42 с.
3. Леонова В. І. Організація культурно-дозвілєвої діяльності в умовах воєнного стану. *Materiły xvii międzynarodowej naukowipraktycznej konferencji wschodnie partnerstwo* - 2022 07 - 15 września, 2022 roku, Volume 3, Przemyśl, Poland, Nauka i studia - 52 s. S-39-43.
4. Міненко А. О., Турчина І. С., Антоненко Н. С. Особливості організації дозвілєвої діяльності молодших школярів як важлива умова успішної самореалізації. Вісник No 13 (169). Серія: педагогічні науки. 2021. С41-46.

**ЛИСТОПАД Олексій Анатолійович,
ЛИСТОПАД Наталя Леонідівна**

**ПЕДАГОГІЧНИЙ КОУЧИНГ ЯК ЗАСІБ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ РОЗВИТКУ
КРЕАТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ**

Сучасний світ вимагає від людей не просто знань, а вміння критично мислити, адаптуватися до змін, генерувати нові ідеї та знаходити нестандартні рішення. Саме тому в освіті дедалі більше уваги приділяється розвитку креативності, комунікації, командній роботі, емоційному інтелекту. Аналіз наукової літератури [1; 2; 6] показав, що у сучасних умовах стрімкого розвитку суспільства та впровадження інноваційних підходів у систему освіти особливої актуальності набуває педагогічний коучинг як ефективний засіб розвитку креативного потенціалу здобувачів освіти. Зміна традиційних підходів до організації освітнього процесу вимагає нових стратегій, спрямованих на активізацію творчого мислення, формування самостійності та ініціативності

здобувачів освіти. У цьому контексті педагогічний коучинг виступає потужним інструментом, що сприяє інтенсифікації процесу розвитку особистості.

Погоджуємося з думкою дослідників (Т. Борова, О. Бородієнко, Н. Горук, О. Нежинська, Г. Поберезська, С. Романова, О. Рудницьких, С. Симодейко та ін.), що педагогічний коучинг – це інноваційна технологія професійного розвитку педагогів, яка базується на принципах партнерської взаємодії, рефлексії та мотивації, спрямована на розкриття потенціалу вчителя, вдосконалення його педагогічної майстерності та підвищення якості освітнього процесу. Встановлено, що педагогічний коучинг спрямований на розкриття потенціалу кожного студента, формування навичок критичного мислення, пошуку нестандартних рішень і розвитку рефлексивних здібностей. Результати дослідження підтверджують, що коучинг відрізняється від традиційної організації освітнього процесу тим, що акцентує увагу на індивідуальних особливостях і мотивації особистості, допомагаючи здобувачам освіти знаходити власні шляхи до успіху.

У сучасних закордонних дослідженнях (J. Austin, Sh. Brain, Y. Ives, D. Stober та ін.) визначені основні характеристики педагогічного коучингу, до яких дослідники відносять: персоналізований розвиток (орієнтація на індивідуальні потреби та професійні цілі педагога); партнерську взаємодію (коуч виступає як наставник, який допомагає майбутньому педагогу самостійно знаходити оптимальні рішення); рефлексію та самовдосконалення (сприяє аналізу власної діяльності та впровадженню нових підходів); акцент на сильні сторони (допомагає педагогу усвідомити свої переваги та ефективно їх використовувати); гнучкість і адаптивність (може застосовуватися в різних освітніх контекстах та для вирішення різних завдань).

Сучасний науковий дискурс (Н. Горук, О. Єфімова, М. Коновальчук, О. Проценко, С. Романова, Л. Рябовол, С. Симодейко, Т. Степикіна, Ю. Сурмяк, Л. Хоменко-Семенова, Т. Чернова, С. Шевчук та ін.) дозволяє стверджувати, що методи педагогічного коучингу включають відкриті запитання (сприяють самостійному пошуку рішень), зворотний зв'язок (конструктивна оцінка дій педагога), мотивація та підтримка (заохочення до змін і вдосконалення). У дослідженнях [1; 2; 6] зазначаються переваги педагогічного коучингу: підвищує професійну компетентність педагогів; покращує взаємодію між вчителями, учнями та батьками; сприяє впровадженню інноваційних методик навчання; допомагає зменшити стрес і професійне вигорання.

У дослідженнях [3; 4; 5; 7; 8] визначено, що креативність є однією з ключових компетентностей сучасної особистості, необхідною для успішної самореалізації в різних сферах діяльності. Креативний потенціал здобувачів освіти, дослідники (О. Антонова, М. Бойченко, І. Гриненко, В. Моляко, В. Павленко, І. Подорожна, В. Рибалка, С. Сисоєва, В. Фрицюк та ін.) розглядають як здатність до творчого мислення, генерації нових ідей, знаходження оригінальних рішень та нестандартного підходу до навчання й

життєвих ситуацій. Основні складові креативного потенціалу: уява та інтуїція – здатність бачити нові можливості та генерувати ідеї; гнучкість мислення – уміння знаходити різні варіанти вирішення проблем; оригінальність – створення унікальних ідей, які відрізняються від стандартних рішень; критичне мислення – аналіз інформації, вміння ставити під сумнів стереотипи, емоційний інтелект – розуміння власних емоцій і взаємодія з іншими людьми.

Сучасний науковий дискурс (І. Бех, А. Богуш, Н. Дічек, В. Коцур, В. Кремень, В. Курило, В. Луговий, Л. Лук'янова, О. Ляшенко, Н. Ничкало, В. Олійник, П. Саух, О. Топузов та ін.) дозволяє стверджувати, що інтенсифікація розвитку креативного потенціалу означає активізацію та прискорення процесів формування творчого мислення, винахідливості та здатності до нестандартних рішень у здобувачів освіти, що досягається через застосування інноваційних педагогічних методів, сучасних технологій та створення сприятливого освітнього середовища. Як показав аналіз, можна стверджувати, що очікувані результати інтенсифікації розвитку креативного потенціалу, це формування незалежного, критичного та нестандартного мислення, підвищення мотивації та залученості в освітній процес, підготовка здобувачів освіти до вирішення складних проблем майбутнього, розвиток комунікативних, лідерських навичок.

Отже, виходячи з аналізу педагогічної літератури [1; 2; 6] педагогічний коучинг сприяє розвитку креативності завдяки: стимулюванню самостійного мислення та аналізу інформації, використанню відкритих запитань, що активізують пошук нових рішень, підтримці експериментальної діяльності та гнучкості мислення, розвитку навичок ефективної комунікації та співпраці, формуванню внутрішньої мотивації до навчання та самовдосконалення. Використання коучингових технологій дозволяє підвищити рівень залученості здобувачів освіти в освітній процес, створити позитивне освітнє середовище, яке сприяє саморозвитку, розвинути емоційний інтелект і соціальні навички здобувачів освіти, забезпечити персоналізовану підтримку у формуванні професійних компетенцій.

Доведено, що розвиток креативного потенціалу здобувачів освіти через коучинг спрямований на стимулювання творчого мислення, генерацію нестандартних ідей та формування впевненості у власних творчих здібностях. У дослідженні визначено етапи організації та проведення педагогічного коучингу з розвитку креативного потенціалу здобувачів освіти.

Перший етап – підготовчий, на означеному етапі здійснюється організація педагогічного коучингу з розвитку креативного потенціалу здобувачів освіти: визначення мети – розвиток гнучкості мислення, уяви, інноваційного підходу до вирішення завдань; дослідження рівня креативності – анкетування, тестування, спостереження; створення сприятливого середовища – безпечний простір для експериментів, довіра, відкритість, вибір методик – використання коучингових

технік для стимулювання творчості (сторітелінг, «Мозковий штурм», «Шість капелюхів мислення» тощо).

Другий етап – формулювання запиту та постановка цілей організації педагогічного коучингу з розвитку креативного потенціалу здобувачів освіти. На другому етапі відбувається обговорення зі здобувачами освіти їхніх творчих інтересів, бар'єрів та бажаних результатів. Дуже позитивним на другому етапі є використання техніки SMART для формулювання конкретних та досяжних творчих цілей та переконання здобувачів освіти у власному творчому потенціалі.

Третій етап – проведення коучингової сесії. На третьому етапі відбувається дослідження поточного стану – як здобувач освіти використовує свою креативність зараз: визначення бар'єрів – страх критики, невпевненість, шаблонне мислення, генерація ідей та рішень: техніка «SCAMPER» (заміни, комбінуй, адаптуй, модифікуй, використовуй інакше, усунь, реорганізуй), метод асоціацій та випадкових стимулів, вправи на розширення уяви («Що, якщо...?», «Перевернута ситуація»), вибір кращого рішення та формування плану дій.

Четвертий етап – підтримка та розвиток креативного мислення. На четвертому етапі відбувається впровадження творчих завдань в освітній процес. Доведено ефективність використання рефлексивних питань: «Що нового я дізнався?», «Як я можу це застосувати в інших ситуаціях?», а також надання позитивного зворотного зв'язку, підвищення віри у власні сили.

П'ятий етап – аналіз та рефлексія. Оцінка досягнутих результатів: «Які зміни відбулися у творчому мисленні?», «Чи вийшов здобувач освіти за межі шаблонів?», «Усвідомлення власного креативного потенціалу та можливостей його подальшого розвитку», «Планування наступних креативних викликів».

На всіх етапах організації та проведення педагогічного коучингу з розвитку креативного потенціалу здобувачів освіти важливу роль відіграє наставник-коуч, який сприяє професійному становленню майбутніх педагогів через мотивацію, підтримку та розвиток їхнього потенціалу. Наставник-коуч – це викладач або досвідчений педагог, який поєднує традиційні функції наставництва з елементами коучингового підходу. Він не просто передає знання, а допомагає студенту самостійно знаходити рішення, формує відповідальність за власну освітню траєкторію та професійний розвиток.

Аналіз наукової літератури (О. Єфімова, О. Проценко, Л. Рябовол, Т. Степикіна, Т. Чернова, С. Шевчук та ін.) дозволив встановити основні ролі наставника-коуча: мотиватор – допомагає студентам усвідомити свої можливості та потенціал; партнер – підтримує рівноправний діалог, розвиваючи автономність і самостійність студентів; фасилітатор – створює умови для розвитку критичного мислення та творчості; рефлексивний наставник – сприяє аналізу власних дій і прийняття конструктивних рішень.

Попри ефективність коучингового підходу, його впровадження в систему педагогічної підготовки має певні виклики: необхідність спеціальної підготовки наставників до коучингової діяльності; опір традиційним підходам,

орієнтованим на контроль і директивність; обмежений час для глибокої взаємодії між наставником і студентом. Однак, розвиток коучингового наставництва відкриває нові можливості для педагогічної освіти, сприяючи формуванню покоління творчих, впевнених і самостійних педагогів, готових до викликів сучасної освіти. Коучингове наставництво в освіті відіграє важливу роль у формуванні нового покоління педагогів. Воно допомагає розвивати не лише професійні навички, а й особистісний потенціал майбутніх педагогів, сприяючи їхній самореалізації та підвищенню мотивації. Ключові аспекти коучингового наставництва в педагогіці включають індивідуальний підхід (підтримка кожного майбутнього педагога відповідно до його потреб і потенціалу); розвиток рефлексії (вміння аналізувати власну діяльність і знаходити шляхи вдосконалення); формування лідерських якостей (розвиток впевненості, відповідальності та ініціативності); гнучкість та адаптивність (готовність до змін і нових викликів освіти).

В дослідженні визначено ефективні методи впровадження коучингового наставництва в освітній процес: індивідуальні коуч-сесії (регулярні зустрічі з майбутніми педагогами для аналізу їхніх викликів, постановки цілей та пошуку рішень, використання технік активного слухання, запитань відкритого типу та рефлексії); групове наставництво (організація колективних тренінгів, майстер-класів та воркшопів, впровадження методів «Світове кафе», «Коло коучингу», «Майстер-майнд групи»); наставництво через рефлексію та самоаналіз (впровадження щоденників саморозвитку для майбутніх педагогів, використання техніки «3-2-1» (3 важливих ідей, 2 запитання, 1 дію для покращення); використання цифрових технологій (онлайн-коучинг та менторські програми через Zoom, Google Meet, Microsoft 365 (Teams), використання платформ для коучингу (наприклад, Mentimeter, Miro, Trello).

Отже, проведене дослідження дозволяє стверджувати, що педагогічний коучинг є ефективним засобом інтенсифікації розвитку креативного потенціалу здобувачів освіти. Його застосування сприяє не лише формуванню важливих навичок майбутнього, а й допомагає створити мотивуюче та підтримуюче освітнє середовище, що відповідає сучасним викликам. Впровадження коучингових технологій у педагогічну практику сприятиме підготовці конкурентоспроможних, ініціативних та креативних особистостей, здатних до самостійного навчання та професійного зростання.

Список використаних джерел:

1. Брич В. Я., Нагара М. Б. Коучинг в системі управління людськими ресурсами : монографія Тернопіль : ТНЕУ. 2018. 188 с.
2. Коучинг: технологія розкриття внутрішнього потенціалу дослідника : навчально-методичний посібник для здобувачів освітньо-наукового ступеня «доктор філософії» зі спеціальності 051 Економіка усіх форм навчання [упоряд. О. В. Захарова] Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси: ЧДТУ, 2020. 65 с.

3. Листопад О. А. Розвиток креативності майбутніх фахівців дошкільної освіти методом ретроспекції *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2017. Випуск 5 (118) Серія : Педагогіка. Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського. С. 61–65.
4. Листопад О. А. Теоретико-методичні засади формування професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів : [монографія] Одеса : ФОП Бондаренко М. О., 2015. 328 с.
5. Листопад О. А. Феномен творчості в контексті дослідженні ефективності підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2017. Випуск 1 (114) Серія : Педагогіка. Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського. С. 34–39.
6. Нежинська О. О., Тименко В. М. Основи коучингу : навчальний посібник. Київ ; Харків : ТОВ «ДІСА ПЛЮС», 2017. 220 с.
7. Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм у системі підготовки освітянських кадрів: здобутки, пошуки, перспективи : монографія / за ред. Н. В. Гузій ; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 427 с.
8. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості: Підручник. Київ: Міленіум, 2006. 344 с.

ЛІГОЦЬКИЙ Дмитро Ігорович

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ЯК РЕСУРС ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В СПОРТІ

Ключові слова: креативність; інноваційний потенціал; спорт; футбол; реабілітація; психолого-педагогічні умови; емоційний інтелект; тренувальний процес; творчий підхід; спортивна освіта.

У сучасному спорті креативність розглядається як один із ключових ресурсів інноваційного потенціалу. Саме творчий підхід спортсменів, тренерів і фахівців дозволяє генерувати нові ідеї, стратегії та методики, що забезпечують конкурентні переваги та постійний розвиток галузі. Розвиток креативності актуальний як у контексті спорту високих досягнень, так і в реабілітаційних напрямках спорту, де творчі рішення сприяють ефективнішому відновленню. Особливо показовим є приклад футболу – виду спорту, в якому креативність гравців і тренерів стала невід’ємною складовою успіху та практичним втіленням інноваційних підходів. Поняття креативності є багатовимірним і детально вивчається психологією. Класичні дослідження Дж. Гілфорда, К. Роджерса та